

สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การสอนเสริมครั้งที่ 1
หน่วยที่ 1 - 4

เอกสารโสตทัศนศึกษา

41212

กฎหมายแพ่ง 2 : ห นี้ ละเมิด

(ฉบับปรับปรุง)

Civil Law II : Obligations and Delicts

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารโสตทัศนศึกษา กฎหมายแพ่ง 2 การสอนเสริมครั้งที่ 1

จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 37 ภาค 2/2560 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริมครั้งที่ 1

ชุดวิชา 41212 กฎหมายแพ่ง 2

การสอนเสริมครั้งที่ 1 (หน่วยที่ 1 – 4)

ประเด็นการสอนเสริม

1. ความหมาย ป่อเกิด ลักษณะของสิทธิทางหนี้
2. วัตถุประสงค์แห่งหนี้ และทรัพย์สินอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งหนี้
3. การไม่ชำระหนี้ประกอบด้วย การถึงกำหนดชำระหนี้ ลูกหนี้และเจ้าหนี้ผิดนัด การชำระหนี้โดยเฉพาะ เจาะจง และค่าสินไหมทดแทน
4. การควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้มี 2 วิธี คือ การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ และการเพิกถอนการฉ้อฉล

แนวคิด

1. หนี้เป็นบุคคลสิทธิเกิดได้โดยนิติกรรมและนิติเหตุ เป็นความผูกพันทางกฎหมายระหว่างบุคคลสองฝ่าย บุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ลูกหนี้ ผู้มีหน้าที่ต้องกระทำการ งดเว้นกระทำการ หรือส่งมอบทรัพย์สินต่อบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า เจ้าหนี้
2. วัตถุประสงค์แห่งหนี้มีเพียง 3 ประการคือ กระทำการ งดเว้นกระทำการ และส่งมอบทรัพย์สิน ส่วนทรัพย์สินอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งหนี้คือ ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งการชำระหนี้
3. หนี้ไม่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ และไม่สามารถจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงเจ้าหนี้อย่อมเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน ถ้าเป็นหนี้ที่กำหนดเวลาชำระแต่กรณีเป็นที่สงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนถึงกำหนดได้
4. ลูกหนี้ผิดนัด คือกรณีลูกหนี้ชำระหนี้ล่าช้าผิดเวลา ทำให้ลูกหนี้ต้องรับผิดเพิ่มเติมมากไปกว่าหนี้เดิมที่ต้องชำระ
5. เจ้าหนี้ผิดนัด คือกรณีเจ้าหนี้ไม่ยอมรับชำระหนี้โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ ทำให้เจ้าหนี้ไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยจากลูกหนี้ในระหว่างที่ตนผิดนัด
6. เจ้าหนี้มีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง แต่ถ้าเรียกให้ชำระดังกล่าวไม่ได้ก็เรียกให้ชำระหนี้โดยค่าสินไหมทดแทนได้
7. เจ้าหนี้อาจใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ หรือใช้สิทธิเพิกถอนการฉ้อฉลเพื่อควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ หากลูกหนี้มีพฤติกรรมที่ไม่สุจริต ทำให้เจ้าหนี้ไม่อาจใช้สิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้

หนี้คืออะไร

หนี้เป็นความเกี่ยวพันทางกฎหมายระหว่างบุคคลสองฝ่ายคือระหว่าง เจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้และลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ (ม.194)

บ่อเกิดและลักษณะและประเภทของสิทธิทางหนี้

- บ่อเกิดของหนี้ เกิดจาก
 - นิติกรรม
 - นิติเหตุ
- ลักษณะของสิทธิทางหนี้ เป็นบุคคลสิทธิหรือสิทธิเรียกร้อง มิใช่ทรัพย์สินสิทธิ
- ประเภทของหนี้
 1. หนี้มีเงื่อนไข (เงื่อนไขในการชำระหนี้)
 2. หนี้มีเงื่อนไขเวลา
 3. หนี้แบ่งได้ (ม.290) และหนี้แบ่งไม่ได้ (ม.301)
 4. หนี้ประธาน และหนี้อุปการณ์

หนี้ที่เจ้าหนี้ไม่อาจเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้

1. หนี้ขาดอายุความ (ม.163)
2. หนี้ขาดหลักฐาน
3. หนี้ที่กลายเป็นพันธวิสัยที่จะชำระ (ม.219 วรรคแรก)

วัตถุแห่งหนี้ หมายถึงสิ่งที่ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติในการชำระหนี้ ซึ่งมีอยู่เพียง 3 ประการคือ

1. หนี้กระทำการ (ม.213 วรรค 2)
2. หนี้งดเว้นการกระทำการ (ม.194 ประกอบ ม.213 วรรค 3)
3. หนี้ส่งมอบทรัพย์สิน

(วัตถุแห่งหนี้ แตกต่างจากวัตถุประสงค์แห่งนิติกรรม)

ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนี้ (ม.195) หมายถึงทรัพย์สินที่เป็นวัตถุในการชำระหนี้ มิใช่เรื่องวัตถุแห่งหนี้

หนี้ที่เลือกชำระได้ หลักทั่วไป ลูกหนี้เป็นผู้เลือก (ม.198) การเลือก กระทำโดยการแสดงเจตนาแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง (199) ถ้าหากต้องเลือกภายในเวลาที่กำหนดแล้วฝ่ายมีสิทธิไม่เลือกภายในระยะเวลานั้น สิทธิจะเลือกก็ตกไปอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่ง (ม.200)

- แต่คู่กรณีอาจตกลงให้บุคคลภายนอกอาจเป็นผู้เลือกแทนก็ได้ (ม.201) โดยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้และลูกหนี้ก็ต้องแจ้งการเลือกนั้นต่อเจ้าหนี้
- หากเป็นกรณีการชำระหนี้มีหลายอย่าง และอย่างใดอย่างหนึ่งตกเป็นพันธวิสัยหรือกลายเป็นพันธวิสัยในภายหลังการชำระหนี้จำกัดไว้เพียงการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นที่ยังเป็นพันธวิสัยจะชำระอยู่ (ม.202)

กำหนดเวลาชำระหนี้ การที่เจ้าหนี้จะใช้สิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้นั้น หนี้จะต้องถึงกำหนดเวลาชำระหนี้เสียก่อน (ม.194) เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้ก็มีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้

การถึงกำหนดชำระหนี้ ถ้าหนี้ได้กำหนดเวลาไว้ชัดเจนหรืออนุมานจากพฤติการณ์ที่ฟังได้ ก็ไม่มีปัญหา แต่มีบางกรณีถ้าไม่ได้กำหนดเวลาชำระไว้แล้วเมื่อใด เจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้

- หนี้ไม่มีกำหนดชำระ (ม.203 วรรคหนึ่ง) เจ้าหนี้เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ทันที
- หนี้มีกำหนดชำระแต่กรณีเป็นที่สงสัย (ม.203 วรรค 2) เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลาไม่ได้ แต่ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนได้

การไม่ชำระหนี้ การไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้หนี้ นั้น หมายถึง การไม่ชำระหนี้เลย หรือชำระหนี้ขาดตกบกพร่อง ไม่ต้องตามความประสงค์ของมูลหนี้ คือชำระหนี้ล่าช้าผิดเวลา ผิดสถานที่ หรือผิดทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้

การผิดนัด มีได้ทั้งฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้

ลูกหนี้ผิดนัด ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ลูกหนี้อาจเป็นลูกหนี้ผิดนัดได้ ในกรณีต่อไปนี้

- หนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ ลูกหนี้ผิดนัดเมื่อเจ้าหนี้เตือน (ม.204 วรรคแรก)
- ถ้าเป็นหนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ตามปฏิทิน ลูกหนี้ผิดนัดทันทีเมื่อถึงกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุเตือน (ม.204 วรรค 2)
- หนี้เกิดจากมูลละเมิด ลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่เมื่อเวลาที่ทำละเมิด

ข้อยกเว้นลูกหนี้ผิดนัด (ม.205) มีพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ

1. เหตุสุดวิสัย
2. เป็นความผิดของเจ้าหนี้เอง

ผลของการผิดนัดของลูกหนี้ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพิ่มจากหนี้ที่ต้องชำระ

1. ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพราะไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (ม.215)
2. การชำระหนี้กลายเป็นอันไร้ประโยชน์ เจ้าหนี้จะบอกปิดไม่รับชำระหนี้และเรียกเอาสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ได้ (ม.216)
3. รับผิดชอบในความเสียหายในการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยในระหว่างผิดนัด (ม.217)
4. รับผิดชอบดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด (ม.224 ม.225)

โสตทัศน # 1.2 (ต่อ)

เจ้าหนี้ผิดนัดเมื่อ

1. ลูกหนี้ของปฏิบัติการชำระหนี้โดยชอบแล้ว แต่เจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้โดยปราศจากมูลเหตุที่จะอ้างกฎหมายได้ (ม.207 ม.208)
2. เจ้าหนี้ผิดนัดเพราะไม่เสนอที่จะชำระหนี้ตอบแทน (ม.210)

ข้อยกเว้นเจ้าหนี้ผิดนัด

1. ลูกหนี้ไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้จริงจัง (ม.211)
2. เจ้าหนี้มีเหตุขัดข้องชั่วคราวที่ไม่อาจรับชำระหนี้ได้ (ม.212)
3. เจ้าหนี้มีข้อแก้ตัวตามกฎหมาย (ม.207)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด

1. คิดดอกเบี้ยในระหว่างเจ้าหนี้ผิดนัดไม่ได้ (ม.221)
2. ลูกหนี้ไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนอื่นๆ นอกจากการชำระหนี้ (ม.330)
3. ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ได้ถ้าได้วางทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนี้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว (ม.331)

การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย

1. ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ
 - ถ้ากรณีเป็นพ้นวิสัยทั้งหมดลูกหนี้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ (ม.218 วรรคแรก)
 - ถ้ากรณีเป็นพ้นวิสัยบางส่วน แต่ส่วนที่เป็นวิสัยจะเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว เจ้าหนี้จะมิยอมรับชำระหนี้ส่วนที่ยังเป็นวิสัยจะทำได้นั้นแล้วและเรียกค่าสินไหมทดแทนการไม่ชำระหนี้เสียทั้งหมดได้ (ม.218 วรรค 2)
2. ถ้าการชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุการณ์ซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้ (ม.219)

กรณีที่บังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงไม่ได้

1. สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง (ม.213)
2. หนี้ที่กลายเป็นพ้นวิสัย
3. เจ้าหนี้ไม่ต้องการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง

ไต่ทศน์ # 1.2 (ต่อ)

การใช้สิทธิบังคับหนี้

ตามวัตถุประสงค์แห่งหนี้ (ม.213 วรรคสอง) ถ้าเป็นเรื่องให้ทำนิติกรรม ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามพิพากษา แทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ได้

การบังคับชำระหนี้โดยสินไหมทดแทน

หลักเกณฑ์การเรียกค่าสินไหมทดแทน

1. ต้องมีการไม่ชำระหนี้ (ม.222)
2. ต้องเป็นพฤติการณ์ที่จะโทษลูกหนี้ได้ (ม.215-ม.218)
3. ต้องมีความเสียหาย
4. ต้องไม่มีสัญญาตัดสิทธิ

ความเสียหายที่เกิดจากผู้เสียหาย

1. ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เจ้าหนี้มีส่วนก่อขึ้น (ม.223 วรรคแรก)
2. ผู้เสียหายมีส่วนผิดโดยละเอียดไม่บอกลูกหนี้ ไม่บำบัดป้องกันหรือบรรเทาความเสียหาย (ม.223 วรรค 2)
3. ความรับผิดชอบส่วนตัวแทนหรือผู้ที่เจ้าหนี้ใช้ให้รับชำระหนี้ถือเสมือนกับเป็นความผิดของเจ้าหนี้เอง (ม.220)

การควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ทำได้ 2 วิธีคือ การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ และการเพิกถอนการจำนอง

การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้

เจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ในนามของตนเองได้เมื่อเจ้าหนี้จะต้องเสียประโยชน์เพราะลูกหนี้ไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตน

หลักเกณฑ์การใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ (ม.233)

1. สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว
2. เมื่อลูกหนี้ขัดขืนไม่ยอมใช้สิทธิเรียกร้อง หรือเพิกเฉยเสียไม่ใช้สิทธิเรียกร้อง
3. เจ้าหนี้ต้องเสียประโยชน์ เพราะการที่ลูกหนี้ไม่ใช้สิทธิเรียกร้อง
4. เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องในนามตนเองแทนลูกหนี้ เพื่อป้องกันสิทธิของตนในหนี้นั้น

ข้อยกเว้น สิทธิเรียกร้องนั้นต้องไม่เป็นการส่วนตัวของลูกหนี้โดยแท้

ผลของการใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้

ทรัพย์สินที่ได้มาตามคำพิพากษา ตกอยู่แก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้เดิมแต่ไม่หมายรวมถึงเงินที่จำเลยให้แก่เจ้าหนี้เพื่อให้คดีเสร็จไป (ม.235) หรือเป็นเรื่องคนนอกเข้าไ้หนี้แทน (ม.314)

การเพิกถอนการจำนอง

เป็นวิธีการที่กฎหมายให้เจ้าหนี้เพิกถอนนิติกรรมที่ลูกหนี้ที่เข้าไปโดยการจำนอง อันเป็นการควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้

การจำนอง (เป็นคนละเรื่องกับกลจำนอง)

เป็นการที่ลูกหนี้จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์ที่มีอยู่ไปทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ เพราะเจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับให้ใช้หนี้ได้เพียงพอจากทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีเหลืออยู่ (การจำนองนิติกรรมสมบูรณ์ แต่กลจำนองนิติกรรมเป็นโมฆะ)

หลักเกณฑ์การเพิกถอนการจำนอง (ม.237)

1. ลูกหนี้ทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน
2. เจ้าหนี้เสียเปรียบ
3. ลูกหนี้และผู้ได้ลาภงอกได้รู้ว่าทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ
(เว้นแต่เป็นกรณีการได้สิทธิมาโดยเสน่หาเพียงแต่ลูกหนี้ผู้ฝ่ายเดียวก็เพิกถอนได้)

ผลของการเพิกถอนการจำนอง

การเพิกถอนย่อมได้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้หมดทุกคน คือ ทรัพย์สินนั้นกลับเป็นของลูกหนี้

ตัวอย่างปัญหา

คำถาม

นายชายยี่มรถยนต์ของนายศักดิ์เพื่อไปช่วยงานเทศกาลตรุษจีนที่จังหวัดนครสวรรค์ ต่อมานายศักดิ์ต้องการใช้รถยนต์คันดังกล่าว จึงบอกกล่าวไปยังนายชายให้นำรถยนต์มาคืน แต่นายชายบอกว่างานเทศกาลตรุษจีนยังไม่แล้วเสร็จ เหลืออีก 3 วัน แล้วจะนำรถยนต์ไปส่งคืน ในระหว่าง 3 วันที่นายชายยังไม่ได้นำรถยนต์ไปส่งคืนนายศักดิ์ นั้นเกิดฝนตกหนักน้ำท่วมอย่างฉับพลัน ท่วมรถยนต์คันดังกล่าวเสียหายทั้งคัน นายชายไม่ยอมใช้ค่าเสียหายใดๆ ให้แก่นายศักดิ์เจ้าของรถ อ้างว่าไม่ใช่ความผิดของตน ข้ออ้างดังกล่าวฟังขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 204 บัญญัติว่า

“ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้ค่าเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ใช้รถลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดใช้รถ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว”

มาตรา 219 บัญญัติว่า

“ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบนั้นใช้รถ ท่านว่าลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้”

ถ้าภายหลังที่ได้ก่อหนี้ขึ้นแล้วนั้น ลูกหนี้กลายเป็นคนไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ใช้รถ ท่านให้ถือเสมอว่าเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้ตกเป็นอันพ้นวิสัยฉะนั้น”

วินิจฉัย

จากโจทย์ หนี้จากข้อเท็จจริงนี้เป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ มิใช่ตามวันแห่งปฏิทิน ตาม ม. 204 วรรคแรก การที่นายศักดิ์เจ้าหนี้ต้องการใช้รถยนต์และได้บอกกล่าวไปยังนายชายลูกหนี้ให้นำรถมาคืนให้ในขณะที่สัญญาีย่มยังไม่สิ้นสุด หนี้จึงยังไม่ถึงกำหนดชำระเพราะนายชายยี่มรถยนต์นายศักดิ์ไปใช้ในเทศกาลตรุษจีน ซึ่งยังเหลืออีก 3 วันดังกล่าว เมื่อหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระค่าเตือนของนายศักดิ์จึงไม่มีผลทางกฎหมายแต่อย่างใด นายสมชายจึง **ไม่ได้ผิดนัด** เพราะเขาเตือน ตามมาตรา 204 วรรคแรก

ต่อมาเกิดฝนหนัก น้ำท่วมอย่างฉับพลัน ทำให้รถยนต์ที่นายชายยืมมาเสียหายทั้งคันทำให้การชำระหนี้เป็นพ้นวิสัยเพราะเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งได้เกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ ซึ่งนายชายลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อนายชายไม่ต้องรับผิดชอบต่อเหตุดังกล่าวจึงหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามมาตรา 219

สรุป

ข้ออ้างของชายฟังขึ้น เพราะนายชายมิได้ผิดนัดชำระหนี้ และการที่รถยนต์คันดังกล่าวเสียหายทั้งคันเกิดจากเหตุการณ์ซึ่งนายชายไม่ต้องรับผิดชอบและเกิดขึ้นภายหลังการก่อหนี้

วิเคราะห์

ข้อนี้เป็นการวัดความรู้ในเรื่อง **หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ และเหตุการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้ตกเป็นอันพ้นวิสัยซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ**

1.1 “หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้” จะแบ่งเป็น 2 กรณีคือ

(1) **หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ มิใช่ตามวันปฏิทิน** ตาม ม.204 วรรคแรก “ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วและภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้อยังไม่ชำระหนี้ไซ้ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว”

(2) **หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ ตามวันแห่งปฏิทิน** ตาม ม.204 วรรคสอง “ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้ อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่บอกกล่าว”

ซึ่งหนี้ในข้อนี้เป็นไปตามข้อ (1) **หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้มิใช่ตามวันแห่งปฏิทิน** ตาม ม.204 วรรคแรก

1.2 ในส่วนของผลของการที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระ แม้เจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้ ลูกหนี้จึงยังไม่ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเจ้าหนี้เตือน คำเตือนของเจ้าหนี้จึงไม่มีผลทางกฎหมายแต่อย่างใด

ตัวอย่างปัญหา

คำถาม

ชาวทำสัญญากู้เงินดำ วันที่ 1 มีนาคม 2557 เป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี กำหนดชำระภายใน 1 ปี นับแต่วันทำสัญญา หลังจากกู้เงินมาได้ 1 เดือน ชาวชายที่เดินได้เงินมาจึงนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยไปชำระให้ดำ แต่ดำไม่ยอมรับ อ้างว่ายังไม่ครบ 1 ปี หากจะให้รับชำระก็ต้องคิดดอกเบี้ยครบทั้ง 1 ปี ดังนี้ ท่านเห็นด้วยกับข้ออ้างของดำหรือไม่ เพราะเหตุใด จงอธิบายและยกเหตุผลพร้อมหลักกฎหมายประกอบ

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย

มาตรา 203 วรรค 2 บัญญัติว่า “ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้”

มาตรา 204 วรรค 2 บัญญัติว่า “ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมีพักต้องเดือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่ได้ออกกล่าว”

วินิจฉัย

การที่ชาวทำสัญญากู้เงินดำ วันที่ 1 มีนาคม 2557 และกำหนดชำระภายใน 1 ปี นั้น เป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระแน่นอนสามารถคำนวณนับได้ตามวันแห่งปฏิทิน นับว่าครบกำหนด 1 ปี เมื่อใดก็ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ (มาตรา 204 วรรค 2)

แต่หนี้ที่มีกำหนดเวลา ในกรณีนี้เป็นหนี้ที่กำหนดเวลา แต่กรณีเป็นที่สงสัยว่าลูกหนี้สามารถชำระหนี้ก่อนกำหนดได้หรือไม่ คือจะชำระก่อนครบกำหนดหนึ่งปี ซึ่งเห็นได้ว่ากฎหมายให้สิทธิลูกหนี้ที่จะชำระหนี้ก่อนกำหนดได้ (มาตรา 203 วรรคสอง)

เมื่อลูกหนี้มีสิทธิจะชำระหนี้ได้ก่อนเจ้าหนี้จะปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้ไม่ได้ ดังนั้นชาวจึงสามารถชำระหนี้ก่อนครบกำหนด 1 ปี ข้ออ้างของดำฟังไม่ขึ้น ต้องรับชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยเพียง 1 เดือน

สรุป

หนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระแต่กรณีเป็นที่สงสัยลูกหนี้สามารถชำระหนี้ก่อนได้ ดำต้องรับชำระหนี้

